

Voorwaarden voor leerreviews

Informatie voor aangesloten instellingen,
tevens voor website, 22 November 2016

Gesprekken met Jeugdinspecties en Onderzoekraad voor de Veiligheid

In november 2016 hebben de mensen van Learning Together de positieve ontwikkelingen rond leerreviews besproken met de Jeugdinspecties en de Onderzoekraad voor de Veiligheid. In die gesprekken zijn drie belangrijke voorwaarden voor leerreviews aan de orde geweest:

1. Voor een leerreview is tijd nodig.
2. Belemmeringen door privacyregels moeten zoveel mogelijk voorkomen worden.
3. Er is een reëel bekostigingsmodel nodig.

Alvorens daar dieper op in te gaan een korte samenvatting van de stand van zaken. Zoals bekend is Learning Together afkomstig uit Engeland. Het onderscheidt zich van andere methodes door specifieke aandacht voor calamiteiten, waarbij meer instellingen betrokken zijn (ketenvisie).

Learning Together Nederland is een stichting op coöperatieve basis. Met aangesloten instellingen als 'leden' streeft Learning Together na om leren van calamiteiten de gangbare praktijk bij instellingen te laten worden en om leergericht kijken hoger op de maatschappelijk en politieke agenda te krijgen.

Drie jaar na de introductie in Nederland is sprake van groeiende belangstelling:

- Er is een toenemende vraag naar Learning Together reviews.
- De instellingen, die opgeleide reviewers hebben, ervaren intern de toegevoegde waarde daarvan.
- De Inspectie voor Jeugdzorg neemt steeds vaker in bepaalde situaties in overweging om een leerreview te vragen.
- De Onderzoekraad voor Veiligheid wil bij calamiteiten in de keten zoveel mogelijk belemmeringen voor leerreviews wegnemen.
- Learning Together Nederland en Engeland willen samen aan de slag met algemene standaarden voor leerreviews (zie elders op deze website).

Voorwaarde 1: Voldoende tijd voor een leerreview

Belemmering

- De Jeugdinspecties willen om hen moverende redenen dat instellingen binnen zes weken een reconstructie opstellen van calamiteiten en geweldsgerelateerde incidenten.
- Het is echter zeer de vraag of dat niet ten koste gaat van het beoogde leereffect. Daarvoor is de termijn van zes weken veel te kort. In Engeland vraagt een leerreview 4 – 6 maanden .

Oplossingsrichting

- De eerste zes weken beschouwen als een triageperiode, waarin de nadruk ligt op reconstructie van gebeurtenissen en antwoorden op de kernvragen over de oorzaken en wat ervan te leren.
- Aan de hand daarvan een keuzemenu voor het vervolg, eindoordeel daarover is aan de inspectie. Bijvoorbeeld: verbeterplannen van de instellingen, onderzoek door de Inspecties zelf of een casus melden bij tuchtrechter of OM.
- Learning Together ziet een leerreview als één van de keuzes van het keuzemenu, waarbij de reconstructie tijdens de triage goede startgegevens oplevert voor een latere leerreview.
- De visie van de eerste zes weken als triage moet dan wel breed omarmd en vastgesteld worden.

Voorwaarde 2: Veiligheid in privacy

Belemmering: een casus als voorbeeld

Een jonge moeder is door haar vriend om het leven gebracht. Moeder had twee jonge kinderen. De vriend (verdachte van het delict) woonde bij haar, maar was niet de vader van de kinderen. Hij zit in voorarrest. Het gezin was bij een aantal instanties bekend., maar deze aarzelden om mee te werken aan een leerreview:

- De huisarts voelt zich geremd om informatie te delen vanwege zijn plicht tot geheimhouding.
- Politie haakt gaande het traject af, omdat “de zaak nog onder de rechter is”
- Inzage in dossiers van GGD door reviewers kan alleen met instemming van de cliënt en die kan die toestemming niet meer geven.
- GGZ geeft geen medewerking aan de review omdat zij vanuit een medisch beroepsgeheim niet over individuele cliënten spreken met anderen, tenzij met instemming van de cliënt.
- Op de achtergrond speelt de angst bij de deelnemers aan de review, in hoeverre informatie uiteindelijk in een eindrapportage (ondanks anonimisering) in openbaarheid komt, vanwege interesse van de journalistiek in deze kwestie. Wat is de reikwijdte van de WOB?

Oplossingsrichting

- Besef bij alle stakeholders dat naast privacy ook het leren van calamiteiten in het belang van de cliënt is.
- Besef bij alle stakeholders dat leren van voorvallen en tuchtrecht weliswaar een zelfde doel hebben, maar vaak in de uitvoering met elkaar op gespannen voet staan.
- Middenweg zoeken via afspraken over de ruimte die binnen privacybeleid bestaat voor leren. Samen zoeken naar oplossingen, geen categorisch: “Kan niet vanwege privacybeleid “.
- Afspraken met tuchtrechtelijke organen, dat gegevens uit leerreviews niet gebruikt mogen worden voor tuchtrechtspraak (vergelijk afspraken in de luchtvaart).

- Afspraken over rapportages aan gemeenten. Gemeenten moeten beseffen dat zij niet op de stoel van de behandelaar zitten en dus ook geen behandelgegevens behoeven te kennen. Overigens gaat het daar bij calamiteiten in de keten meestal niet om. Bovendien is het gemeenten via andere officiële kanalen toch wel bekend welke personen bij een calamiteit betrokken zijn.

Voorwaarde 3: Reële financiële bedrijfsvoering

Belemmering

- Bij calamiteiten in de keten zijn altijd meerdere partijen betrokken. Dat maakt een leerreview tijdsintensief en brengt derhalve aanzienlijke kosten met zich mee. De feitelijke kosten op basis van geïnvesteerde tijd en reguliere salariskosten komen op zo'n € 15.000,= (idem Engeland).
- Omdat er meerdere instellingen betrokken zijn, kunnen de kosten per instelling meevallen en zijn die vanuit oogpunt van kwaliteitsbeleid en kosteneffectiviteit goed te verdedigen. Maar men kan het oneens zijn over de verdeelsleutel. En wat als één van de instellingen niet kan of wil bijdragen?
- Gemeenten zijn in Engeland gebruikelijke opdrachtgevers. Maar daardoor worden leerreviews vaak beleefd als opdracht, niet als geaccepteerd middel om te leren.
- Naast de kosten van een leerreview zijn er nog kosten voor een landelijk kwaliteitssysteem, dat zeker bij gevoelig werk als leerreviews noodzakelijk is: landelijk ca. € 100.000,= per jaar.

Oplossingsrichting

- Vaststellen wie de belanghebbenden zijn.
- Burgers en samenleving, die belang hebben dat er zo weinig mogelijk calamiteit komen.
- Gemeenten, die hun inwoners willen laten zien dat zij inzetten op veiligheid.
- Instellingen, die willen laten zien dat zij kwaliteit leveren.
- Professionals, die willen laten zien dat zij professioneel werken.
- Consequenties voor de doorvertaling van kosten Ontwikkel en instandhouding kwaliteitssysteem: via landelijke kanalen. Discussie: hoe dan?
- Idem berekeningen laten maken over kosteneffectiviteit van leerreviews.
- Reviewkosten: cofinanciering gemeenten en betrokken instellingen. Nog landelijke bijdrage?
- Professionals investeren in tijd. Meedoen aan een review kost immers altijd extra tijd.